

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-130>

УДК 330.3:378

УНІВЕРСИТЕТИ НОВОГО ТИПУ В АРХІТЕКТУРІ СМАРТЕКОНОМІКИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

NEW-TYPE UNIVERSITIES IN THE ARCHITECTURE OF SMART ECONOMY AND POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE

Вознюк Ярослав Юрійович

доктор філософії з економіки,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5863-9200>**Vozniuk Yaroslav**

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

У статті обґрунтовано напрями реалізації концепції смартекономіки через формування нової мережі університетів як осередків інтелектуалізації та відновлення економіки України. Показано вплив війни, релокації ЗВО, скорочення мережі та цифрової нерівності на спроможність університетів виробляти конкурентоспроможну науково-освітню продукцію. Розкрито роль університетів як суб'єктів смартекономіки, учасників смарт-кластерів та інноваційних цифрових консорціумів. Запропоновано ключові напрями модернізації університетської інфраструктури: цифрові кампуси, дослідницькі інфраструктури нового покоління, інноваційні хаби, міжуніверситетські цифрові мережі, посилення кібербезпеки. Обґрунтовано необхідність національної стратегії цифрової трансформації та системи оцінювання цифрової зрілості ЗВО.

Ключові слова: смартекономіка, університетська мережа, заклади вищої освіти, цифровізація, смарт-кластери, інноваційні цифрові консорціуми, науково-освітня продукція.

The article explores the directions of implementing the concept of smart economy through the formation of a new network of Ukrainian universities as key centers of intellectualization, production of scientific and educational products and post-war economic recovery. The impact of the war on the functioning of higher education institutions is analyzed: a sharp reduction in the university network, relocation of HEIs, loss of material and technical base and growth of digital inequality. It is shown that these processes reduce the ability of universities to provide high-quality training, generate innovations and perform the functions of intellectual centers of regional development. Particular attention is paid to the role of universities in smart clusters – integrated structures that combine business, state, IT sector and scientific institutions. It is proven that universities form the intellectual core of such clusters, providing training of highly qualified specialists, launching startups, developing digital models, conducting analytical research and testing innovative solutions. The importance of innovative digital consortia that create inter-university platforms for data exchange, shared use of laboratories, and implementation of large-scale research programs is highlighted, which allows reducing resource inequality and accelerating digital transformation. Directions for modernizing university infrastructure in accordance with the requirements of the smart economy are proposed: the development of digital campuses, the creation of R&D centers and artificial intelligence laboratories, the development of innovation hubs and accelerators, the formation of inter-university digital networks, the strengthening of cybersecurity systems, and the renewal of the physical educational environment. The need for a national strategy for the digital transformation of higher education institutions and the introduction of a system for measuring the digital maturity of universities as a tool for strategic management and integration into the smart economy is substantiated.

Keywords: smart economy, university network, higher education institutions, digitalization, smart clusters, innovative digital consortia, scientific and educational products.

Постановка проблеми. Поточний етап розвитку України характеризується зростанням потреби у формуванні нового типу еко-

номіки, заснованої на знаннях, цифрових технологіях та інноваційних рішеннях. У цих умовах університети мають перейти від тра-

диційної освітньої моделі до функціонування як багатофункціональні інтелектуальні центри, здатні забезпечувати підготовку кадрів для високотехнологічних секторів, генерувати наукові розробки та сприяти модернізації регіонів. Однак наявна університетська мережа залишається фрагментованою, нерівномірно розвиненою та лише частково інтегрованою у сучасні цифрові екосистеми.

Війна ще більше загострила структурні дисбаланси: відбулася релокація десятків університетів, значна частина матеріальної бази була втрачена або пошкоджена, а освіта стала залежною від цифрових інструментів. Це створило потребу переглянути підходи до управління університетською системою та сформувати нову мережу закладів, яка відповідатиме викликам повоєнного відновлення, цифровізації та розвитку смартекономіки. Водночас університети повинні відігравати зростаючу роль у забезпеченні технологічної незалежності та інтелектуальної безпеки держави. На даному етапі виникає необхідність формування підходів до модернізації університетського сектору, спроможного виступати рушієм інтелектуалізації економіки та відновлення країни на засадах захисту національних інтересів. Необхідно визначити напрями формування нової університетської мережі, здатної інтегрувати освітні, наукові, інноваційні та цифрові функції, забезпечуючи розвиток смартекономіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання трансформації університетської системи, розвитку смартекономіки та ролі закладів вищої освіти (ЗВО) у формуванні інтелектуального потенціалу держави активно висвітлюються у працях вітчизняних та закордонних науковців.

У науковій статті А. А. Олешко та М. К. Лебедева [1] підкреслюється взаємозв'язок економіки знань, цифрової економіки та SMART-економіки, що формує нову парадигму функціонування вищої освіти в умовах глобальної цифрової трансформації. Автори зазначають, що саме цифровізація є ключовим акселератором розвитку університетів, оскільки забезпечує формування високоефективних освітніх екосистем, розвиток цифрових навичок і компетентностей студентів та викладачів, а також підвищення стійкості освітнього простору до сучасних соціально-економічних викликів. У роботі детально проаналізовано європейські механізми цифрової освіти, що демонструють місце смартекономіки у взаємозв'язку освітньої, економічної

та інноваційної сфер. В дослідженні акцентується, що реалізація цілей сталого розвитку неможлива без цифрової модернізації університетів та побудови інтегрованого освітньо-наукового середовища.

О. Галич, М. Барна, О. Федірець [2] у своєму дослідженні акцентують увагу на необхідності формування нової моделі фінансового управління підприємницькими університетами в умовах цифровізації та розвитку смартекономіки. Автори зазначають, що війна, масштабні міграційні процеси та фінансова нестабільність суттєво змінили умови функціонування закладів вищої освіти, посиливши потребу у підвищенні ефективності управління ресурсами та адаптації університетів до глобальних викликів. У статті докладно проаналізовано динаміку освітньої міграції, наведено статистичні моделі та регресії, що демонструють вплив цифровізації, фінансових інвестицій та чисельності студентів на розвиток університетського сектору. Відзначено, що підприємницькі університети здатні відігравати ключову роль у зміцненні інтелектуального потенціалу країни, а розвиток їх фінансової стійкості є критично важливим для реалізації смартекономічних підходів у післявоєнний період [2].

У сучасних наукових дослідженнях значну увагу приділяють питанням оптимізації мережі закладів вищої освіти та формуванню потужних регіональних університетських центрів, що розглядаються як ключовий інструмент підвищення якості освіти, інтеграції до європейського освітнього простору та відновлення країни після війни. Зокрема, В. Луговий, С. Калашнікова та Ж. Таланова [3] та зазначають необхідність укрупнення ЗВО, ефективного управління ресурсами, модернізації інфраструктури та посиленні інтернаціоналізації університетів та аналізують європейський досвід вертикальних і горизонтальних об'єднань університетів, доводячи його результативність у контексті підвищення конкурентоспроможності та стійкості національних освітніх систем.

У дослідженні В. Г. Кременя [4] значна увага приділяється модернізації університетської мережі як ключовому завданню Стратегії розвитку вищої освіти України на 2022–2032 роки. Автор підкреслює, що подрібненість закладів, дублювання спеціальностей та розпорошення ресурсів суттєво знижують ефективність освітньої системи, що особливо помітно в умовах війни та повоєнного відновлення. Згідно з наведеними даними, понад 67 % ЗВО

є малими або дуже малими, а мережеві диспропорції та структурні втрати, спричинені війною, поглиблюють проблему недостатньої конкурентоспроможності та низької якості підготовки кадрів. У цьому контексті укрупнення університетів та оптимізація освітньої мережі розглядаються як необхідна умова інтеграції у європейський простір вищої освіти та формування стійкого інтелектуального потенціалу держави.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. На сьогоднішньому етапі недостатньо дослідженим залишається питання формування університетів як повноцінних суб'єктів смартекономіки – таких, що не лише впроваджують цифрові інструменти, а й генерують інновації, створюють науково-освітню продукцію, здатну впливати на розвиток людського капіталу й технологічну модернізацію регіонів. Нерозв'язаними залишаються аспекти інтеграції університетів у смарт-кластери, узгодження цифрових трансформацій із потребами відновлення економіки та механізми оцінювання впливу цифровізації на інтелектуальний потенціал держави. Саме ці прогалини, ключові для становлення смартекономіки в Україні, потребують подальшого наукового аналізу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування підходів до формування сучасної мережі університетів як ключових суб'єктів смартекономіки, здатних генерувати інновації, створювати конкурентоспроможну науково-освітню продукцію та забезпечувати інтелектуальний розвиток регіонів у контексті повоєнного відновлення та захисту національних інтересів України. Для досягнення поставленої мети у статті визначено завдання: проаналізувати сучасний стан і трансформаційні процеси в університетській мережі; окреслити виклики, пов'язані з цифровізацією, релокацією ЗВО та нерівномірністю їх ресурсного забезпечення; визначити роль університетів у розвитку смарт-кластерів; а також запропонувати напрями модернізації університетської інфраструктури відповідно до вимог смартекономіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифровізація системи вищої освіти України стала одним із ключових чинників її стійкості в умовах війни, проте глибокий аналіз засвідчує нерівномірність цифрової готовності університетів, що безпосередньо впливає на їх здатність генерувати конкурентоспроможну науково-освітню продукцію. Ситуація усклад-

няється загальним скороченням університетської мережі: якщо у 2020/21 навчальному році в Україні функціонувало 515 ЗВО, то у 2021/22 – вже 386, у 2022/23 – 347, а у 2023/24 та 2024/25 – 314 закладів. Одночасно зменшилася й чисельність студентів – з 1142 тис. осіб у 2020/21 до 956 тис. у 2024/25 [5]. Також заступник міністра освіти Михайло Винницький зазначає, що в мережі університетів до 2030 року має залишитися лише 100 закладів [6]. Такі зміни свідчать про суттєве зниження потенціалу частини університетів щодо впровадження сучасних платформ управління освітнім процесом, хмарних лабораторій, систем аналітики даних, цифрових двійників чи інструментів штучного інтелекту. У цих умовах посилюються диспропорції між університетами, що здатні функціонувати як повноцінні учасники смартекономіки, та тими, що обмежені базовими цифровими сервісами й інфраструктурою. Це створює ризики фрагментації освітнього простору, зниження якості навчання та послаблення ролі окремих університетів у розвитку регіонів.

Особливим викликом стала масштабна релокація університетів, яка радикально змінила освітню географію країни [7]. Частина ЗВО була вимушено переміщена до більш безпечних регіонів, що спричинило втрату матеріально-технічних ресурсів, обладнання, лабораторій і кадрових команд. Приймаючі університети зіткнулися з перевантаженням інфраструктури та необхідністю забезпечити ресурсну підтримку для релокованих закладів. Відсутність уніфікованих стандартів інтеграції релокованих ЗВО у нове середовище, а також недосконалі механізми фінансування й управління цим процесом створюють суттєві труднощі для відновлення їхнього потенціалу. У результаті релокація, яка могла б стати фактором посилення мережевої взаємодії, часто призводить до ще більшої нерівності між університетами.

Нерівномірність ресурсного забезпечення має системний характер і проявляється у фінансових, кадрових, цифрових та організаційних аспектах. Найбільші університети, включно з національними та дослідницькими, мають доступ до грантових програм, міжнародних партнерств і інвестицій у цифровізацію. Натомість невеликі регіональні та релоковані ЗВО працюють у режимі виживання, обмежені у фінансуванні, кадровій підтримці й оновленні матеріальної бази. В умовах скорочення університетської мережі та зменшення

кількості студентів нерівності лише поглиблюються, що ускладнює включення таких університетів у смарт-кластери та знижує їх спроможність виробляти сучасну науково-освітню продукцію. Відсутність національних механізмів оцінювання рівня цифрової зрілості університетів додатково унеможлиблює точне визначення потреб і формування цільових програм підтримки.

Проблеми цифровізації, релокації та ресурсних диспропорцій ускладнюють позиціонування університетів як центрів інтелектуалізації та технологічного розвитку. Наявні відмінності у цифровій інфраструктурі, доступності інноваційних лабораторій, якості комунікаційних мереж, кадровій компетентності та інвестиційних можливостях знижують інноваційний потенціал університетської мережі загалом. Замість інтегрованої системи, здатної працювати у смартекономіці, університети часто функціонують у фрагментарному режимі, не маючи можливості рівноправно долучатися до кластерних ініціатив чи міжнародних цифрових проєктів.

У цих умовах постає потреба у розробленні єдиної національної стратегії цифрової трансформації університетів, яка враховує особливості релокації, різний рівень ресурсного забезпечення та завдання повоєнного відновлення. Така стратегія має містити систему вимірювання цифрової зрілості ЗВО, механізми підтримки релокованих університетів, моделі сталого фінансування цифрової інфраструктури, а також розвиток спільних лабораторій, хмарних платформ і дослідницьких хабів. Лише за умови зменшення диспропорцій університети зможуть виконувати функції суб'єктів смартекономіки та забезпечувати виробництво сучасної науково-освітньої продукції, необхідної для регіонального розвитку й відновлення України. Університети виступають ключовими інституціями смартекономіки – моделі розвитку, що базується на інтелектуалізації виробничих процесів, цифрових технологіях, інноваціях і високій мобільності знань. У такій економіці конкуренція відбувається не за ресурси, а за здатність створювати, поєднувати та тиражувати знання, технології та науково-освітню продукцію. Університети, маючи розгалужену систему освітніх, наукових, аналітичних і цифрових підсистем, формують середовище, у якому ці процеси відбуваються найінтенсивніше.

Університети стають ядром смарт-кластерів – регіональних або галузевих структур, що інтегрують бізнес, державні інституції,

наукові центри, IT-галузь та громадські організації. Вони забезпечують інтелектуальне наповнення таких кластерів: підготовку кадрів, створення стартапів, дослідження, аналітику, тестування інноваційних рішень, розробку цифрових моделей і систем. У цьому контексті університети виступають не пасивними учасниками, а центрами інтелектуального тяжіння, що задають напрямок розвитку регіональних інноваційних екосистем.

Важливим механізмом реалізації потенціалу університетів у смартекономіці є цифрові інноваційні консорціуми. Такі консорціуми формують спільний простір для розробки та масштабування цифрових рішень, забезпечують обмін даними, інтеграцію цифрових платформ, координацію дослідницьких програм і розгортання IT-продуктів на рівні цілих секторів економіки. Університети в їх структурі виступають аналітичними та дослідницькими центрами, що визначають стратегічні пріоритети розвитку технологій, формують методології, моделі та цифрові двійники процесів, необхідних для розвитку інноваційної інфраструктури.

Завдяки цифровим платформам університети здатні не лише забезпечувати власну ефективність, а й інтегруватися у великомасштабні міжінституційні цифрові мережі. Це надає їм можливість створювати і поширювати науково-освітню продукцію, підтримувати цифрові трансформації підприємств та органів влади, а також формувати інноваційний потенціал регіонів.

Таким чином, у моделі смартекономіки університети є важливими елементами інноваційної інфраструктури, які забезпечують знання, технології, цифрові рішення та аналітичну підтримку. Їхня участь у смарт-кластерах і цифрових консорціумах забезпечує прискорення трансформаційних процесів, підвищення ефективності використання ресурсів, розвиток підприємницьких екосистем та загального інтелектуального потенціалу держави. Саме університети задають темп і напрям цифрової модернізації, визначаючи майбутню конфігурацію смартекономіки України.

Перехід України до моделі смартекономіки вимагає глибокої модернізації університетської інфраструктури, орієнтованої на цифровізацію, інновації, міжсекторальну інтеграцію та виробництво конкурентної науково-освітньої продукції. Університети мають трансформуватися з традиційних освітніх установ у динамічні інтелектуальні центри, здатні фор-

мувати інноваційні екосистеми, підтримувати кластерний розвиток та забезпечувати технологічне відновлення країни. В цьому контексті можна виокремити кілька ключових напрямів модернізації:

1. Розвиток цифрових кампусів, які включають комплекс цифрових платформ: електронне навчання, HRM-, ERP-, CRM-системи, наукові інформаційні платформи, хмарні лабораторії, цифрові двійники освітніх і дослідницьких процесів. Такі рішення забезпечують прозорість управління, операційну ефективність, аналітичну підтримку та високий рівень інтеграції між освітніми, науковими й адміністративними підсистемами. Цифрові кампуси формують основу для автоматизації процесів, масштабування освітніх сервісів та підвищення якості наукової діяльності.

2. Створення дослідницьких інфраструктур нового покоління, включно з R&D-центрами, лабораторіями штучного інтелекту, кібербезпеки, робототехніки, IoT-платформами та центрами обробки даних. Такі інфраструктури здатні забезпечувати повний цикл інновацій – від фундаментальних досліджень до прикладних розробок і впровадження технологічних рішень у виробництво. Їх функціонування суттєво підсилює потенціал університетів у смарт-кластерах і цифрових консорціумах.

3. Формування інноваційних хабів та акселераторів, де університети можуть акумулювати технологічні стартапи, підтримувати підприємницькі ініціативи студентів та дослідників, розвивати прототипування і тестування продуктів. Інноваційні хаби створюють середовище відкритих інновацій, у якому відбувається співпраця університетів із бізнесом, органами влади та міжнародними партнерами, що є критично важливим для розвитку смарт-економіки.

4. Розвиток міжуніверситетських цифрових мереж і платформ, які забезпечують спільне використання даних, лабораторного обладнання, програмного забезпечення та результатів досліджень. Такі мережі формують цифрові інноваційні консорціуми, що дозволяють університетам долучатися до масштабних дослідницьких проєктів та міжнародних колаборацій, мінімізуючи наслідки нерівномірності ресурсного забезпечення.

5. Посилення кібербезпеки та стійкості критичної інфраструктури, оскільки саме цифрова уразливість стає одним із головних ризиків у сучасній освітній та науковій діяльності. Інвестиції у системи резервування

даних, кіберзахист, інформаційну гігієну, цифровий суверенітет і захист наукових розробок є основою для збереження інтелектуального капіталу країни.

6. Модернізація фізичної інфраструктури, орієнтована на створення гнучких навчальних просторів, лабораторій змішаного формату, коворкінгів, медіастудій, інженерних майстерень і центрів інноваційної освіти. Такі простори формують сучасне освітнє середовище, здатне підтримувати моделі *blended*, *hybrid* і *personalized learning*, характерні для смарт-економіки.

7. Формування системи оцінювання ефективності цифрових трансформацій та інноваційної діяльності, яка включатиме показники цифрової зрілості, результативності науково-освітньої продукції, впливу університетів на розвиток смарт-кластерів і внеску у регіональний розвиток. Це дозволить забезпечити стратегічне управління інноваційною екосистемою університету та підвищити прозорість інвестиційних рішень.

У сукупності ці напрями формують основу модернізації університетської інфраструктури, здатної відповісти викликам смарт-економіки та підтримувати повоєнне відновлення України. Університети, що реалізують такі підходи, перетворюються на повноцінні центри інтелектуалізації, інновацій та цифрового розвитку, відіграючи ключову роль у трансформації національної економіки.

Висновки. В умовах війни, цифрової нерівності та структурних змін університети України мають трансформуватися з традиційних освітніх установ у потужні інтелектуальні центри, здатні забезпечувати розвиток смарт-економіки. Скорочення університетської мережі, релокація ЗВО та втрати матеріальної бази істотно поглибили диспропорції у цифровій готовності й доступі до інфраструктури, що негативно впливає на здатність закладів генерувати конкурентоспроможну науково-освітню продукцію.

Університети довели свою роль як ключових виробників науково-освітньою продукції, які забезпечують людський капітал, аналітику та науково-інформаційний супровід регіонального й національного розвитку. Особливо важливою стала їхня участь у смарт-кластерах та інноваційних цифрових консорціумах, де університети виступають методологічним і аналітичним ядром, формують спільні цифрові платформи, забезпечують обмін даними та розробку цифрових рішень на рівні секторів економіки. Консорціуми дозволяють масшта-

бувати інновації, долати нерівність ресурсного забезпечення та інтегрувати ЗВО у великі цифрові екосистеми.

Запропоновані напрями модернізації – розгортання цифрових кампусів, створення дослідницьких інфраструктур і центрів даних, розвиток інноваційних хабів, міжуніверситетських цифрових мереж, а також зміцнення кібербезпеки та модернізація фізичного середовища – формують основу для ство-

рення стійкої, гнучкої та технологічно спроможної університетської системи.

Реалізація цих підходів забезпечить перехід університетів до моделі активних суб'єктів смартекономіки та ключових учасників цифрових інноваційних консорціумів, здатних визначати темп модернізації, підтримувати високотехнологічні кластери й сприяти інтелектуальному та економічному відновленню України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Oleshko A., Lebediev M. Вища освіта в концепті економіки знань, цифрової економіки та сталого розвитку. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2025. Т. 1, № 15. С. 331–339. URL: <https://doi.org/10.32750/2025-0129> (дата звернення: 26.09.2025).
2. Financial management of entrepreneurial universities in the conditions of digitalization, smart economy and the development of educational tourism / O. Galych та ін. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2024. Т. 3, № 56. С. 474–489.
3. Луговий В., Калашнікова С., Таланова Ж. Об'єднання університетів у потужні регіональні центри вищої освіти в контексті євроінтеграції та відновлення України. *Круглий стіл «ВИЩА ОСВІТА В ПЛАНІ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ»*, 18 серпня 2022 р., 18 серп. 2022 р. URL: https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2022/09/Talanova_RoundTable_18082022.pdf (дата звернення: 27.09.2025).
4. Kremen V. Модернізація мережі, укрупнення закладів вищої освіти–ключове завдання стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. *Herald of the national academy of educational sciences of ukraine*. 2024. Т. 6, № 2. С. 1–4. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6212> (дата звернення: 28.09.2025).
5. Заклади вищої та фахової передвищої освіти (2020–2024). Державна служба статистики України. Київ, 2024. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/osv/vush_osv/zvfpo_2020.xls (дата звернення: 27.09.2025).
6. В Україні має залишитися приблизно 100 університетів – Михайло Винницький. *Нова українська школа | Веб-ресурс НУШ*. URL: <https://nus.org.ua/2024/11/08/v-ukrayini-maye-zalyshytysya-pryblizno-100-universytetiv-myhajlo-vynnytskyj/> (дата звернення: 29.09.2025).
7. Ukrinform. Релокація навчальних закладів: як прижитися на новому місці. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3720701-relokacia-navcalnih-zakladiv-ak-prizitisa-na-novomu-misci.html> (дата звернення: 28.09.2025).

REFERENCES:

1. Oleshko A., Lebediev M. (2025) Vyshcha osvita v kontsepti ekonomiky znan, tsyfrovoy ekonomiky ta staloho rozvytku [Higher education in the concept of knowledge economy, digital economy and sustainable development]. *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal ekonomichnykh ta finansovykh innovatsii – European Scientific Journal of Economic and Financial Innovation*, vol. 1, no. 15, pp. 331–339. Available at: <https://doi.org/10.32750/2025-0129> (accessed September 26, 2025). (in Ukrainian)
2. Galych O., et al. (2024) Financial management of entrepreneurial universities in the conditions of digitalization, smart economy and the development of educational tourism. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, vol. 3, no. 56, pp. 474–489.
3. Luhovyi V., Kalashnikova S., Talanova Zh. (2022) Obiednannia universytetiv u potuzhni rehionalni tsentry vyshchoi osvity v konteksti yevrointehratsii ta vidnovlennia Ukrainy [Merging universities into powerful regional higher education centers in the context of European integration and Ukraine's recovery]. *Kruhlyi stil "Vyshcha osvita v plani vidnovlennia Ukrainy: metodolohichni aspekt"* (Kyiv, August 18, 2022). Available at: https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2022/09/Talanova_RoundTable_18082022.pdf (accessed September 27, 2025). (in Ukrainian)
4. Kremen V. (2024) Modernizatsiia merezhi, ukрупnennia zakladiv vyshchoi osvity – kliuchove zavdannia stratehii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky [Modernization of the network, consolidation of higher education institutions as a key task of the strategy for the development of higher education in ukraine for 2022-2032]. *Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*, vol. 6, no. 2, pp. 1–4. Available at: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6212> (accessed September 28, 2025). (in Ukrainian)

5. State Statistics Service of Ukraine (2024) Zaklady vyshchoi ta fakhovoi peredvyshchoi osvity (2020–2024) [Institutions of higher and professional pre-higher education (2020–2024)]. Kyiv. Available at: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/osv/vush_osv/zvfpo_2020.xls (accessed September 27, 2025).

6. NUS. (2024) V Ukraini maie zalyshytysia pryblyzno 100 universytetiv – Mykhailo Vynnytskyi [Approximately 100 universities should remain in Ukraine – Mykhailo Vynnytskyi]. *Nova ukrainska shkola*. Available at: <https://nus.org.ua/2024/11/08/v-ukrayini-maye-zalyshytysya-pryblyzno-100-universytetiv-myhajlo-vynnytskyj/> (accessed September 29, 2025). (in Ukrainian)

7. Ukrinform. (2023) Relokatsiia navchalnykh zakladiv: yak pryzhytysia na novomu misti [Relocation of educational institutions: how to adapt to a new place]. *Ukrinform – Aktualni novyny Ukrainy ta svitu*. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3720701-relokacia-navcalnih-zakladiv-ak-prizitisa-na-novomu-misci.html> (accessed September 28, 2025). (in Ukrainian)